

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 14. října 2021 ve věci č. 34159/17 – *M. L. proti Slovensku*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článku 8 Úmluvy, jelikož vnitrostátní soudy neposkytly stěžovatelce ochranu před zásahy do jejího soukromého života, spočívajícími v sérii bulvárních článků o jejím zesnulém synovi – knězi, který se dopustil pohlavního zneužití dítěte. Ačkoli diskuse o pohlavním zneužívání dětí duchovními a přístupu římskokatolické církve k této problematice je ve veřejném zájmu, je nutno nastolit spravedlivou rovnováhu mezi svobodou projevu nakladatelství a autorů novinových článků a právem jednotlivce na respektování soukromého života.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelčin syn byl katolickým knězem. V roce 1999 byl odsouzen za trestné činy pohlavního zneužití a ohrožování výchovy dítěte, a to v souvislosti s pokusem o orální sex na nezletilém chlapci. V roce 2002 byl odsouzen za trestný čin výtržnictví, kterého se dopustil tím, že měl na veřejnosti orální sex s dalším dospělým mužem. Za to mu byly uloženy podmíněné tresty odnětí svobody. Jelikož stěžovatelčin syn jejich podmínkám vyhověl, došlo v letech 2001 a 2003 k zahlazení jeho odsouzení. V roce 2006 zemřel. O dva roky později vyšly ve třech bulvárních časopisech články, kde autoři senzacechtivým způsobem popisovali povahu trestné činnosti stěžovatelčina syna, jeho údajnou bisexualitu a sebevraždu, k níž se měl uchýlit, protože ho tížilo svědomí. Články rovněž uváděly, že mu byly uloženy mimořádně mírné tresty pouze proto, že se za něj zaručila římskokatolická církev. V těchto novinových článcích bylo uvedeno jeho celé jméno i fotografie, jakož i mnoho detailů z jeho soukromého života.

Stěžovatelka podala proti dotčeným nakladatelstvím žalobu na ochranu své osobnosti, jakož i na posmrtnou ochranu osobnosti svého syna. Důvodnost žaloby dokládala zejména tím, že autoři v článcích uvedli nepravdivá, nepodložená nebo zavádějící skutková tvrzení stran povahy trestné činnosti, sexuální orientace a důvodu úmrtí jejího syna. Navíc tak dle stěžovatelky činili senzacechtivým způsobem, v důsledku čehož došlo k nepřiměřenému zásahu do jejího i synova práva na soukromý život.

Okresní soud nejprve její žalobě zčásti vyhověl a uložil žalovaným nakladatelstvím povinnost omluvit se stěžovatelce. Odvolací soud však toto rozhodnutí zrušil a vrátil věc prvostupňovému soudu k dalšímu projednání a rozhodnutí. Při novém projednání věci okresní soud, jsa vázán právním názorem odvolacího soudu, stěžovatelčinu žalobu v plném rozsahu zamítl. Odvolací soud následně jeho rozhodnutí potvrdil. Ústavní soud stěžovatelčinu ústavní stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že zamítnutí její žaloby na ochranu osobnosti vedlo k porušení jejího práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy.

Soud úvodem zdůraznil, že stěžovatelka byla předmětnými novinovými články přímo zasažena; je proto nutno zkoumat, zda soudy nastolily při rozhodování spravedlivou rovnováhu mezi právem stěžovatelky na ochranu soukromého života dle článku 8 a svobodou projevu nakladatelství dle článku 10 Úmluvy. Případ je nutno posuzovat komplexně a s přihlédnutím ke kritériím, jež byla vymezena v judikatuře Soudu (např. *Axel Springer AG proti Německu*, č. 39954/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 78–95). Jedná se především o posouzení a) míry známosti dotčené osoby a jejího předchozího

jednání, b) předmětu článků, jejich obsahu a důsledků, c) nakolik přispěly do diskuse ve veřejném zájmu.

Nejprve tedy Soud posuzoval to, jak známou osobností byl stěžovatelčin syn před svou smrtí a zda jeho předchozí chování mohlo zavdat příčinu k publikaci novinových článků. Soud sice zdůraznil, že stěžovatelčin syn nebyl před smrtí známou osobností ani vysoce postaveným církevním hodnostářem, avšak poukázal na názor vnitrostátních soudů, že byl i jako řadový farář povinen snést větší míru kritiky než běžná osoba. Soud také připomněl závěry své judikatury, dle nichž se jednotlivec nemůže dovolávat garancí článku 8 Úmluvy v případě ztráty dobrého jména, jež je předvídatelným důsledkem jeho trestného jednání (tamtéž, § 83). Na druhé straně však má i odsouzený „právo být zapomenut“, a to zejména v případě, kdy došlo k zahlazení odsouzení. Veřejný zájem na informování o trestné činnosti odsouzeného se plynutím času snižuje a po uplynutí dostatečně dlouhé doby může dokonce i vymizet. K tomu došlo i v případě stěžovatelčina syna, neboť předmětné články byly publikovány až poté, co bylo jeho odsouzení již delší čas zahlazeno.

Dále se Soud zabýval předmětem, obsahem a důsledky publikace dotčených novinových článků. Poukázal na to, že články byly napsány senzacechtivým a pomlouvačným způsobem, s křiklavými nadpisy na titulních stránkách a přiloženými fotografiemi stěžovatelčina zesnulého syna. Byla v nich obsažena závažná obvinění, avšak jejich autoři nebyli s to doložit konkrétní důkazy pro podporu svých tvrzení a uváděli pouze neurčitě a vyhýbavě odpovědi stran zdrojů informací. S ohledem na to Soud shledal, že vnitrostátní soudy dostatečně a řádně nepřihlédly ke všem relevantním okolnostem případu a nerozlišovaly mezi fakty a hodnotovými soudy. Platí to zejména pro tvrzení o tom, že stěžovatelčin syn spáchal sebevraždu, což novináři nemohli vědět z příslušných trestních spisů (jelikož k úmrtí syna došlo až po jeho odsouzeních) a stěžovatelka sama tuto verzi popírá. Ačkoli tedy bylo nutno přiznat autorům článků určitou míru nadsázky nebo provokace, jejich lehkovážná a neověřená tvrzení o soukromém životě syna stěžovatelky je třeba považovat za překročení mezí zodpovědné žurnalistiky. Tato neověřená tvrzení navíc dle Soudu musela negativním způsobem zasáhnout stěžovatelku a dotknout se jejích pocitů jako matky, jelikož pověst jejího zemřelého syna tvoří součást jejího vlastního soukromého života a identity.

Nakonec Soud uznal, že diskuse o pohlavním zneužívání duchovními a postoji římskokatolické církve k němu byla ve veřejném zájmu. Rovněž uznal, že trestní stíhání stěžovatelčina syna bylo vybráno jako příklad, jenž ilustruje širší problém. Na druhé straně však zdůraznil, že o tomto tématu bylo možné informovat veřejnost způsobem, jenž by tak výrazným způsobem nezasáhl do legitimních zájmů stěžovatelčina syna, a to konkrétně zprostředkováním pouze těch skutečností, které lze nalézt ve veřejně přístupných trestních spisech. Dle Soudu je totiž třeba rozlišovat mezi informováním o – byť i kontroverzních – skutečnostech, které mohou přispět k diskusi ve veřejném zájmu, a uváděním senzacechtivých tvrzení o intimní sféře jednotlivce. Zveřejnění obzvláště citlivých intimních informací o stěžovateli spolu s jeho fotografií tedy nelze omluvit poukazem na veřejný zájem.

Soud ze všech shora uvedených důvodů uzavřel, že vnitrostátní soudy nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi právem stěžovatelky na soukromý život a svobodou projevu nakladatelství, jež dotčené novinové články vydala. Došlo proto k porušení stěžovatelčina práva na soukromý život dle článku 8 Úmluvy.